

'Kusursuz yapıt' ya da hiç

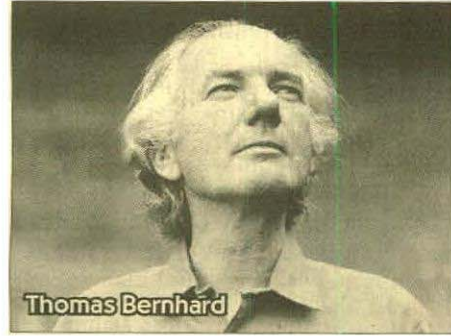
Esen Tezel çevirisiyle okur karşısına çıkan "Ucuzayiyenler", Thomas Bernhard dünyasında çok önemli bir yere sahip kusursuz yapıt fikrini ele alıyor.

ELİF AKTAN

Thomas Bernhard'ın kaleminden çıkanların alametifarikalarından biri, belki de en önemlisi 'kusursuz yapıt' fikri. Hemen tüm yazdıklarında bu fikrin sadece yansımalarını değil, başlı başına bir metin fikri meydana getirebilecek denli derinliklerini de görürüz. Bernhard'ın yazdıkları arasında bir küçük yolculuk, konu hakkında genel bir bilgi sahibi olmaya yeter elbette ama çok uzağa gitmeden, yazarın bundan kısa süre önce yayımlanan anlatısı Kireç Ocağı bize epey nüve veriyor. Kireç Ocağı sadece 'kusursuz yapıt' fikrinin Bernhard'da nasıl şekillendiğine dair değil; yazarın, hemen tüm eserlerinde göreceğimiz izlekleri ile ilgili de donatıyor okurunu. Bernhard'ı Bernhard yapan "taşralılık", "yurt çatışması", "yalnızlık", "delilik", "ensest" ve "ölüm" gibi karakteristik temaların hepsi iç içe geçiyor Kireç Ocağı'nın sayfaları arasında.

Thomas Bernhard kahramanlarının peşine düştüğü bu 'kusursuz yapıt' arayışı, yine hemen tüm Bernhard kitaplarında olduğu gibi yaşamından izler taşır. Yazdıkları arasında dalındığında anlaşılacağı gibi Thomas Bernhard da yapıtlarında bu kusursuzluğun peşindedir. Romanın, anlatının ya da öykünün -yazdığı şeyin önemi yok- kuruluşundan kurgusuna, dilinden üslubuna, seslerinden kelimeler bütününden doğan müziğe değin böyledir bu ve kendi ismiyle yani 'Bernhardesk' diye anılan tarzın en önemli durağını meydana getirir.

Hemen tüm yapıtlarında okur karşısına çıkar dedik bu 'kusursuz yapıt' fikri için ama şüphesiz daha bir öne atıldığı anlatılar yok değil... Az önce anılan Kireç Ocağı, değinilen diğer tüm öğeleriyle beraber böyle bir anlatı örnekse. Fakat sadece 'kusursuz yapıt' fikri odaklı anlatısı Ucuzayiyenler, Esen Tezel çevirisiyle geçenlerde okur karşısına çıktı. Her ne kadar seksen sekiz sayfaya sığmış kısacık bir anlatıysa da elimizdeki, bu fikir doğrultusunda genişleyen dünyasında Bernhard ve üslubuna dair pek çok niteliği gözler önüne seriyor. Kitabın seksen sekiz sayfadan oluşması ve bu sayfalara geniş bir

dünyasının sığması için de Bernhard'a has bir özellik diyebiliriz çünkü yazar, ustalıklı örülü dünyasının her satırında sürekli kreşendoda seyreden metinler verir. Bu yüksekte seyrin dozu için de bu kadar sayfa hayli hayli yeterli geliyor.

Ucuzayiyenler'de bizi bu 'kusursuz yapıt' fikrine taşıyacak kahramanı ise Koller. Bir bilim insanı olarak karşımıza çıkıyor kahramanımız. On altı yıl önce sol bacağı bir köpek tarafından ısırılmış ve bacağı kaybetmiş. Koller de o günden itibaren kendini yapıtına; 'kusursuz yapıt'ına, adanmış. Tam on altı yıldır Fizyonomi adını verdiği bilimsel çalışması üzerine yoğunlaşmış. Bu fikrini kusursuz hâle getirene kadar yıllarca zihinde taşıdıktan sonra ise bir anda aklına 'ucuzayiyenler' gelmiş. Çalışmasını mükemmel biçimde nihayete erdirebileceği kaynağı sonunda bulmuştur Koller ve anlatı da bu noktadan itibaren Koller'in 'ucuzayiyenler' ile aklındaki yapıtı içine sıkışmış bir yapıda ilerler.

Bu garip isimle ucuzayiyenlerin kim olduğu sorusu takılıyor akla şüphesiz ama bu, anlatı bağlamında okuru doğru noktaya taşıyacak soru değil. Ucuzayiyenlerin, metnin içinde okurunu nasıl bir işleve sürüklediği önemli bizim için ve bu da okuru yine Thomas Bernhard'ın dünyasında önemli bir yer tutan, sürekli alttan ala yürüyen kara alaycılığın kollarına bırakıyor ki Ucuzayiyenler'in karakteristiğini de yazarın bu tavrı meydana getiriyor.

Ucuzayiyenler, Thomas Bernhard dünyasını tanıma adına önemli bir kitap. Dahası, nitelikli edebiyatın ne olduğu sorusuna verilebilecek güzel bir cevap. ■

Ucuzayiyenler / Thomas Bernhard / Çeviren: Esen Tezel / Yapı Kredi Yayınları / 88 s.